

Борових Діана Олександрівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук **Марков
Михайло Миколайович**

ПРОБЛЕМИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Злочинність в Україні є однією з тих проблем, які не дозволяють країні розвиватися та вдосконалюватися. На даний момент на рівень злочинності впливає багато чинників: конфлікт на Донбасі, економічна криза, зовнішня загроза, низький рівень життя, безробіття тощо. Всі ці критерії разом створюють «сприятливі» умови для кримінальних елементів.

Аналізуючи дані Міністерства внутрішніх справ та Генеральної прокуратури України щодо кількості злочинів за 2017 рік, можна побачити тенденцію спаду рівня злочинності у порівнянні з 2016 роком, а саме на 13,6 % – 496 тисяч. За загальним правилом найбільшу частку становлять злочини проти власності – це, насамперед, крадіжки – майже 260 тисяч випадків, проте на 16,8 % менше, у порівнянні з 2016 роком [1].

Усі злочини проти власності об'єднані за ознакою родового об'єкта, яким є право власності або ж власність. Під першою категорією слід розуміти право власника володіти, розпоряджатися та користуватися своїм майном. Це може виражатися у різних формах: таємно – крадіжка (ст. 185 КК України); відкрито – грабіж (ст. 186 КК України); нападом, поєднаним із насильством – розбій (ст. 187 КК України); самовільним використанням (ст. 188-1 КК України); вимаганням (ст. 189 КК України); обманом – шахрайство (ст. 190 КК України) тощо.

Ураховуючи намагання законодавця побудувати Особливу частину КК України за родовим об'єктом посягання, проблема систематизації таких злочинів призводить до проблеми об'єкта та предмета злочинів проти власності. Беручи до уваги існування в теорії кримінального права різних підходів до розуміння об'єкта злочинного посягання, в юридичній літературі під об'єктом злочинів проти власності, зазвичай, розуміють власність (суспільні відносини власності) чи право власності. Об'єктом посягання цієї категорії

злочинів називаємо право власності як право володіння, користування та розпорядження [2].

Розрізняють поняття власності та права власності. Власність як поняття вживають у декількох розуміннях. В економічному розумінні власність – це відносини щодо присвоєння матеріальних благ. У правовому розумінні власність – це право володіння, користування та розпорядження об'єктом власності. Власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном та захисту від будь-якого порушення цих прав. Власність пов'язана з відношенням до певних речей як до своїх. Право власності є абсолютним, тому кожен зобов'язаний поважати відносини власності та ставитися до не своїх предметів власності як до чужих [2]. Дане положення закріплено у ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватись і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності [3]. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Згідно з статтею 316 Цивільного кодексу України правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [4]. Предметом даних злочинів є майно, яке розглядається у двох аспектах, як окрема правова категорія та у цивільно-правовому значенні «речі» (статті 185-198 КК України). У статті 179 ЦК України охарактеризовано речі як предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. До речей згідно зі статті 180 ЦК України потрібно зачислити тварин як особливий об'єкт цивільних прав.

Речі – поняття, яке охоплює продукцію, плоди, доходи, складні, споживні та неспоживні речі тощо. Поняття «річ» потрібно відрізнити від поняття «майно». Відповідно до статті 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки [4]. Також існує думка, що предметом вимагання та шахрайства можуть бути право на майно та дії майнового характеру. Деякі виділяють інформацію та інтелектуальну власність.

У контексті аналізу предмета злочинів проти власності слід зауважити, що, вирішуючи питання кваліфікації дій особи, яка вчинила те чи інше діяння, передбачене нормами розділу VI Особливої частини КК, варто завжди звертати увагу на те, чи не містяться в інших розділах Особливої частини КК спеціальні заборони щодо викрадення, привласнення, розтрати, вимагання, пошкодження чи знищення певного виду майна. Якщо такі заборони існують, то все вчинене зазвичай кваліфікується лише за спеціальною нормою (в окремих випадках кваліфікація можлива й за сукупністю злочинів) [5].

Окремою особливістю злочинів проти власності є їх відмежування за ознакою вартості. Тобто залежно від розміру заподіяної шкоди, дії можна кваліфікувати за статтями розділу VI Особливої частини Кримінального кодексу України чи Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Наприклад, різниця між злочинним викраденням чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення або розтрати (злочини, передбачені статтями 185, 190, 191 КК) та між дрібним викраденням чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення або розтрати (стаття 51 КУпАП) полягає у розмірі шкоди, якщо вартість майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян, то це адміністративне правопорушення, якщо більше – кримінальне [6].

Ще одним важливим моментом у злочинах проти власності є їх характеристика з суб'єктивної сторони, а саме умисність. За загальними правилами всі злочини даної категорії є умисними, які вчинені з корисливих мотивів, але існує думка, що є випадки їх вчинення з благородних та добрих мотивів. На нашу думку, всі злочини проти власності передбачають корисливий мотив, а наявність його у юридичному складі злочину тільки підкреслює важливість для конкретного діяння, хоча, у свою чергу, законодавець не виділив корисливість у кожному положенні.

Отже, підсумовуючи всі доводи, слід зазначити, що злочини проти власності є найрозповсюдженими серед усіх злочинів. Вони мають багато особливостей, які ускладнюють їх кваліфікацію та юридичну оцінку. Вони потребують більшої конкретизації з законодавчої точки зору, щоб унеможливити двозначність понять, можливості використати прогалини в законі для уникнення відповідальності.

Список використаних джерел

1. Злочинність в Україні. Аналітичний портал «Слово і діло» URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/02/16/infografika/suspilstvo/zlochynnist-ukrayini-statystyka-mynulyj-rik>.
2. Деякі проблеми кримінально-правової охорони власності / А.Соловійова. 2014.
3. Конституція України, Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Цивільний кодекс України, Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Загальна характеристика та види злочинів проти власності.
URL: https://pidruchniki.com/1589031559932/pravo/zlochiny_protiv_vlasnosti.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.